

Šią naktelę, per naktelę

*Gedimino Kalino aranžuota
lietuvių liaudies daina*

Tai meilės ir piršlybų daina. Obelis lietuvių tautosakoje, tai vienas amžinumo simbolių – moters, motinos simbolis. Iš sode augančių medžių kaip konkretus objektas minima tik obelis – pati obelis arba jos vaisiai obuoliai.

Visą žmogui atseikėtą gyvenimą į du skirtingus laikotarpius dalija trečias lemtingas įvykis – vedybos. Vedybos paprastai žymi ne tik žmogaus šeimines padėtis (vedęs, nevedęs), bet ir amžiaus (subrendęs, nesubrendęs) pasikeitimą. Subrendimas ir šeimines padėtis pakeitimas – du skirtingi žmogaus gyvenimo momentai, kurie dažniausiai sutampa.

Bernelis norėdamas pasirodyti, kad jau yra subrendęs ir prisivilioti mergelę, sodina obelėlę. Obelėlė buvo senosios motinėls, moters, motinos įvaizdis. O obuolys buvo laikomas meilės ženklu, vaisingumo simboliu, tačiau įvairiose dainose raudoni obuolėliai gali būti palyginimu mergelės veidelių, jaunystės, arba būsimos sunkios dalios. Bernelis paprastai tik giriasi mergelei, kad už jo ištekėjusi ji tik po sodelį vaikščiosianti, obuolėlius raškysianti, uogeles rankiosianti, biteles saugosianti, jį, bernelį, myluosianti. Mergelė puikiai supranta, kad „Tie obuolėliai – Vargeliai“, „Sode obuolėliai – Juodi purvynai!“, „Juodos uogos – vis vargeliai, Serbentėlės – ašarėlės“.

Šioje dainoje bernelis padedant broleliui sodina obelėlę savo sodelyje. Jam rūpi, kad obelėlė prigytų valyvai, valyvai (gerai, gražiai) nes kitaip nebus nei raudonų obuolėlių, nei sodelio. „Gražus broliuko sodelis: iš kraštų vyšnelės, vidury obelėlės (V 2233). Kitose dainose įodamas pas mergelę, bernelis dovanų jai neša „Nei aukso žiedelį, Nei šilkų skarelę, Tik vyninį obuolėlį raudonais krašteliais“ (LTt 1 315; žr. V 508, 509).“ – rašo N. Vėlius.

„Obuolio ryšį su vedybomis galima pastebėti tiek lietuvių, tiek ir kitų tautų tautosakoje dainuojamojoje bei pasakojamojoje tautosakoje. J. Basanavičius mano, kad obuolys anksčiau buvo naudotas vestuvių apeigose, o vėliau jo vietą galėjo užimti rūtos. Todėl su vedybomis jis siejamas neatsitiktinai. Tyrinėtojas pastebi, kad jei jaunikis su merga mergaujasi (draugauja), tai Rytų Prūsijoje buvo sakoma, kad jie obuoliauja“ (Basanavičius J. Rinkiniai raštai. Vilnius, 1970, p 403).

Bernelis ne tik sodina obelėlę, bet ir buvo nulėkęs į šokius ar jaunimo suėjimą (jaunimėlin) ir ten apžiūrėjęs pamatė, kad jo mergelės nėra. Mergužėle, lelijėle, kur buvai, kad šią naktį jaunimėly nebuvai. Na reikia tikėtis, kad čia ne pavydas ir ne persekiojimas, o tik įsimylėjusio bernelio begalinis noras gauti išsirinktą mergelę, todėl ir stengiasi sodinti obelėlę, brolelio padedamas, rūpinasi jos prigijimu ir visu tuo tikisi „pavergti“ mylimos mergelės širdelę.

Žodynas

valyvai	gražiai, tvarkingai, gerai
---------	----------------------------

Šaltiniai: „Senieji vestuvinių dainų ir papročių semantikos klodai“ Norbertas Vėlius; „Medžiai lietuvių pasakojamojoje tautosakoje“ Agnė Miliauskaitė; „Rinkiniai raštai“ Jonas Basanavičius; Libertas Klimka „Obelėlė lietuvių papročiuose“.